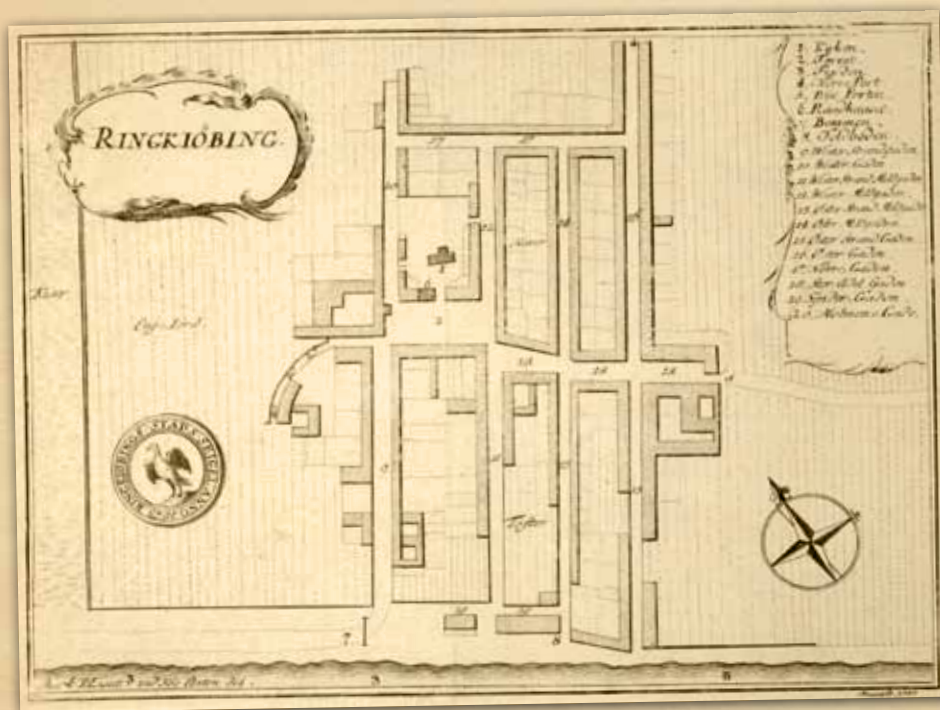

Fra Østerport til Torvet

– Med fotografierne gennem Ringkøbings hovedgade

Af Christian Ringskou

Ringkøbings gadeplan efter Pontoppidans Danske Atlas Vol. V pag. 804-805. Kortet er stukket i 1767, men det kunne for så vidt være 3-400 år ældre eller 100 år yngre, uden at det ville give de store forskelle. På de følgende sider følger vi "18. Stor Adel Gaden" fra "5. Bye Porten" til "2. Torvet".

I 2014 er det endelig lykkedes at finde tid og kræfter til en tiltrængt oprydning i Ringkøbing Museums ældre fotosamlinger. Vi har ordnet og sorteret, undersøgt, sammenlignet og identificeret. Informationerne er tastet til database, og billederne er scannede. Kort sagt: Nu er det, som det skal være: Viden er søgbar og tilgængelig.¹

Den følgende tur gennem Algade i Ringkøbing – næsten lige så tit benævnt Bredgade – er en smagsprøve på de

muligheder, samlingen åbner. Vi starter foran Ringkøbing Museum, går ind i middelalderbyen gennem Østerport og lader 130 års fotografier føre os på kryds og tværs i gadens historie, til vi ender ved indgangen til Torvet i krydset ved Grønnegade. Hvis det ikke stiller appetitten, så vær tålmodig og hold øje med opdatering 2015. Måske fortsætter vi turen Torvet rundt, måske tager vi en tilsvarende tur gennem Bredgade i Skjern.²

Vi starter med et overblik anno 1870 over Ringkøbings østligste udkant set fra det nybyggede apotek (opført 1863).

Bagest i motivet ser vi Ringkøbing Mølle, der for en gangs skyld er krøjet med vingerne mod østenvind.

I fotografiets venstre halvdel mødes den ældgamle landevej fra Varde, Skjern og Velling med den nyanlagte Herningvej ved fotograf Carlsens hus. Fotografens hus blev senere en fløj i doktor Melchiorsens villa, der senere igen blev ombygget til Ringkøbing Museum.

I billedets højre halvdel begynder Algades husrække med en typisk Ringkøbing-købmandsgård med grundmuret teglhængt længe i ét plan med høj rejsning langs gaden. Huse af denne type dominerede Algade i fotografiets barndom.

Foto: Formodentlig Carl Christian Carlsen eller fotograf Paulsen.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM1496U.

Var det lidt svært at genkende motivet?

Vi tager et foto fra samme vindue optaget i 1981. Her er sceneriet væsentligt mere genkendeligt. I baggrunden har fjernvarmeværkets skorsten og politistationen afløst møllen som fikspunkter. Møllen brændte i 1897, blev genopført men nedrevet i 1940.

Ringkøbing Museum med Mylius-Erichsen-statuen ser ud som i dag, men Algades sydlige husrække har ikke fået sine østligste bygninger endnu. Læg i øvrigt mærke til slagterforretningen. Den vender vi tilbage til.

Foto: Jørgen Borg. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5436F1.

Ned på jorden. Vi går et par årtier tilbage i tid og tager en afstikker ind i baggården til den østligste købmandsgård i gadens sydside, altså baghusene til bygningerne på det første foto fra ca. 1870.

De gamle bygninger på billedet havde ikke facade til Algade, men de var synlige og karakteristiske, når man ankom til Ringkøbing fra øst. I 1960'erne blev de fjernet i fremskridtets navn. En ny brugsforening skulle opføres. Væk med det gamle.

Nedrivningen blev bemærket af historieinteresserede borgere, og den var med til at give Ringkøbing Bevaringsforening (stiftet 1964) luft under vingerne.

*Foto: Julie Jensen, Ringkøbing Amts Dagblad.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5455F1.*

Østerport og et kig op i Algade omkring 1900 (gaslygten fortæller os, at fotografiet er optaget efter 1894).

Det sirlige kinesiske lysthus på hjørnet af gartner Svend Kjærgaards grund gav i gennem mange år karakter til den lille plads.

Bemærk de mange hestepærer på brolægningen. Et af hverdagens vilkår for vores olde- og tipoldeforældre i deres hvide kjoler, træsko og lange strømper.

*Foto: Andreas Beiter.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5425F21.*

Samme motiv 1981. Asfalt fulgte brosten, elektriske gadelygter fulgte gas.

Foto: Jørgen Borg.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5436F2.

Tilbage i tiden igen. Denne gang til Sangerstævne i 1928 – klokkehattens guldalder, som det fremgår.

Der er fest i Ringkøbing. En portal med flag og lyre er rejst mellem lysthuset og lægehuset, og en menneskemængde er samlet foran Christian Peter Pedersens hotel (det senere Hotel Hindø).

Postkort. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5453F5.

På et andet foto fra samme lejlighed er et optog med orkester på vej ud af byen. Mon ikke turen går til Alkjær Lukke?

Det fremgår, at der er tale om et arrangement i Arbejdersangforeningen Lyren.

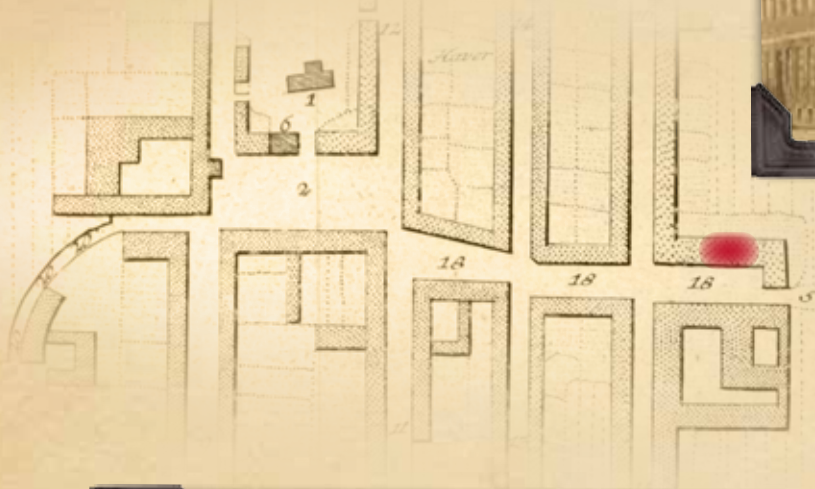
Foto: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5453F3.

På tide at komme i gang med spadsereturen gennem gaden.

Vi begynder på nordsiden med et tidligt fotografi fra 1860'erne. Det første karakteristiske hus er Peder Dalgaard's købmandsgård, hvor også amtsforvalter, justitsråd Frederik Christian Kabell drev sit embede.

Foto: Formodentlig Carl Christian Carlsen eller fotograf Paulsen.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM6214F11.

Senere husede bygningen Højskolehjemmet. Den gamle gård fik tilbygning ved arkitekt Ulrik Plesner, der satte sit betydelige præg på Ringkøbing i årene op til Første Verdenskrig. Facaden fik kvist og en statelig hvid indgangsportal.

Se i øvrigt, hvordan sådan et par damer anno 1920 forstår at føre sig i lange sorte kjoler og med parasol og solhat.

Postkort. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM7288F1.

1960'erne var skilteskovenes årti i de danske byer, også i Ringkøbing. Ikke ét men to store skilte gør selv den mest nærsynede forbigående opmærksom på, at her ved indkørslen til byen er der mulighed for overnatning.

Foto: Pressefoto, Ringkøbing Amts Dagblad.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM9018F49.

I bygningens vestlige halvdel drev Frede Skaarup forretning i årene lige efter 1900. Som det fremgår, var vareudbudet alsidigt:

RINGKØBING KAFFE & THEHANDEL
FREDE SKAARUP
KOLONIAL URTEKRAM OG DELIKATESSER
FREDE SKAARUP
KORN & FODERSTOFFER
MARKFRØ GØDNINGSTOFFER
FREDE SKAARUP

Men Skaarup havde svært ved at få forretningen rentabel, så han flyttede til København, blev direktør for Nordisk Film og revykonge på Scala-revyerne. Men det er en anden historie.

Foto: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM6196A.

Den næste bygning husede i mange år Hotel Hindø. Her et foto formodentlig fra 1940'erne.

Foto: Jens Holm.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM6907F95.

Og her et foto fra 1960'erne.

Foto: Pressefoto, Ringkøbing Amts Dagblad.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM9018F48.

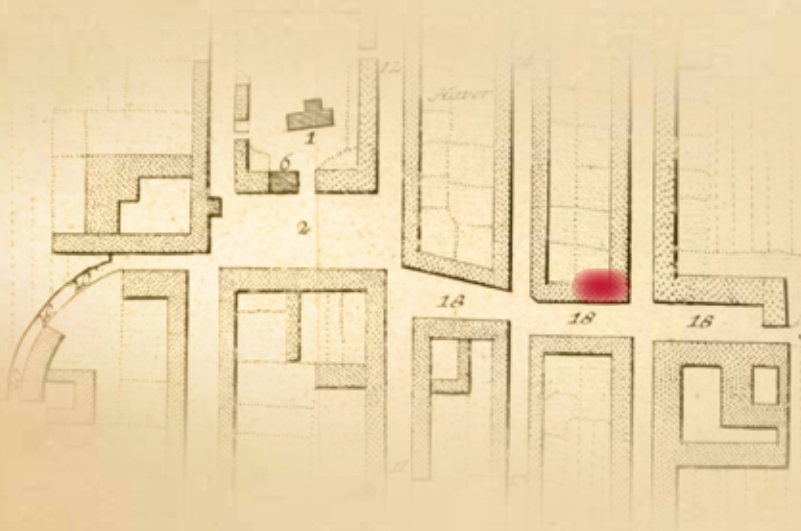

Men bygningens historie går længere tilbage end til Hotel Hindø. Det kan man se på dette foto fra 1890'erne med gæstgiver Andreas Pedersens skilt.

Dermed er vi fremme ved krydset med Østergade. Vi bliver på Algades nordside lidt endnu. Den store bygning, midt i billedet er Ringkøbing Apotek opført som afløser for et ældre apotek i 1863.

Foto: Andreas Beiter. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5425F4.

Næsten samme sted men en helt anden situation.

Da den slagne tyske besættelsesmagt marcherede sydpå i maj 1945, måtte mange soldater igennem Ringkøbing. Nygade, Torvet og Algade indgik endnu i hovedlandevejsnettet, og soldater fra store dele af Vestkysten kom forbi apoteket.

Foto: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM6315CI.

... så der var noget af flage for.

De to fotos fra befrielsesdagene er taget fra hjørnet, hvor købmand I.A. Jensen drev forretning, se senere, og de er givet til Ringkøbing Museum af købmandens barnebarn Else Marie Bruun Larsen.

Foto: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM6315CH.

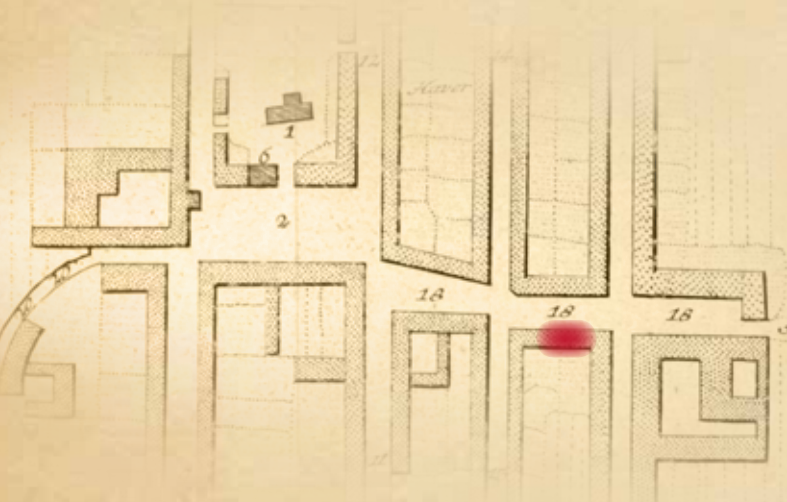
Men nu må det være på tide at gå over gaden og se nærmere på husene der.

Det er ikke noget nyt, at der er slagterforretning østligt i Algade. Det kan man se på dette foto fra sidst i 1930'erne. Læg mærke til de hele svinesider i Carl Iversens udstillingsvindue. I dag ville vi vist forvente den slags på køl.

Fotografiet giver os også lige akkurat et hjørne af J. Nielsen Ligkistelager.

Foto: Ukendt.

Ringkøbing-Skjern Museum: RIM6780F8.

Det næste foto er tidligt, nok omkring 1870. Vi får et godt kig op mod Torvet med gadens nordside, men vi koncentrerer os foreløbig om hjørnehuset til venstre. Det er Christen Skikkilds købmandsgård i krydset med Smedegade.

Foto: Formodentlig Carl Christian Carlsen eller fotograf Paulsen.

Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5024F1.

50 år senere husede ejendommen
Georg Romlunds konfektionsbutik
Kontantforretningen.

Gode Varer
Smaa Priser
Kun mod Kontant

Alle Varer
Billigt
Kun mod
Kontant

Kontant Salg
giver
Smaa Priser

Foto: Ukendt.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5442F1.

Som det fremgår, kunne man også købe en
kurvestol hos Georg Romlund. Men altså kun
kontant.

Fotograf: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5442F5.

I 1960 satte den voksende biltrafik præg på den gamle gade, men henover bilerne kunne man trods alt stadig få øje på den samme hjørneejendom, hvor elektriker Meinertz Olesen nu havde butik med salg af hårde hvidevarer fra ATLAS.

Foto: Jens Dalgaard-Knudsen. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5465F3.

Men bilerne havde selvfølgelig ikke altid været der. Det kan man se på dette ældre foto fra næsten samme vinkel, men ikke helt. Fotografen har tid og ro til at stå midt på vejbanen.

Motivet er en Ringkøbing-klassiker, og det ses på en række postkort i forskellige varianter med ironiske tekster som her: "Strøgtid i Ringkøbing". Svinene blev indtil 1920'erne samlet bl.a. i en stald bag Langes Isenkram på hjørnet af Algade og Torvet, se senere. En gang om ugen blev de drevet til banegården og sendt til slagting i Esbjerg.

Postkort. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM6937E.

Men ak! Den nydelige ejendom, der med sin lidt frem-skudte placering indtog så markant en placering i gaden, brændte i 1960'erne, og det var dobbelt uheld. Et nyt hus blev rejst før værdien af Ringkøbings gamle bymiljø blev anerkendt i 1970'erne. Resultatet, her fotograferet omkring 1990, blev mindre heldigt.

Foto: Jørgen Borg. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5451F5.

Men tænk bare. Trods alle forandringerne kan man endnu fotografere gamle jernmonogrammer og årstallet 1892 fra gården mod gaden. CS for Christen Skikkild. Billedet er taget omkring 1990.

Foto: Jørgen Borg.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5451F7.

Vi er stadig i krydset med Smedegade. Der lyder musik bag os. Vi vender os og ser tilbage mod øst, hvor byens FDF-trop kommer marcherende for fuld musik flankeret af konsul J.P. Laursen, der virkede stærkt for FDF i Ringkøbing.

Bagest i motivet kan vi ane, at doktor Melchiorsens villa endnu ikke er ombygget til Ringkøbing Museum, så vi er før 1920. Til højre træder det lille hjørnetårn på I.A. Jensens forretning i krydset med Øster Strandgade tydeligt frem.

Foto: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM4026.

Næsten det samme motiv findes på et foto optaget 9. januar 1931, men nu er der ikke plads til spejderne. Et kraftigt snevejr har næsten lukket gaden ved Jens Holms Boghandel.

Postkort. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5061Y.

Vi samler trådene fra den sidste stribe fotografier med et godt eksempel på forrige århundredskiftes høje kvalitet, når det kom til byprospekter.

Midt i billedet ses den karakteristiske hjørneejendom i krydset med Øster Strandgade. I folketællingen fra 1901 nævnes C.M. Schubert endnu som ejer af ejendommen og forhenværende købmand, mens I.A. Jensen også er til stede og omtales som købmand.

Manden i døren til højre er formodentlig Christen Skikkild, og endnu tættere på fotografen ses M. Christensens Mel- og Grynhandel.

Og så tilbage til gadens nordside, hvor ejendommen på hjørnet af Mellemgade huser:

Dampvæveriernes
Udsalg
ved
Ulrik Mølgaard

Mølgaard drev også tobaksfabrik i bygningen – en af den lille bys største arbejdspladser.

Foto: Andreas Beiter. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5425F39.

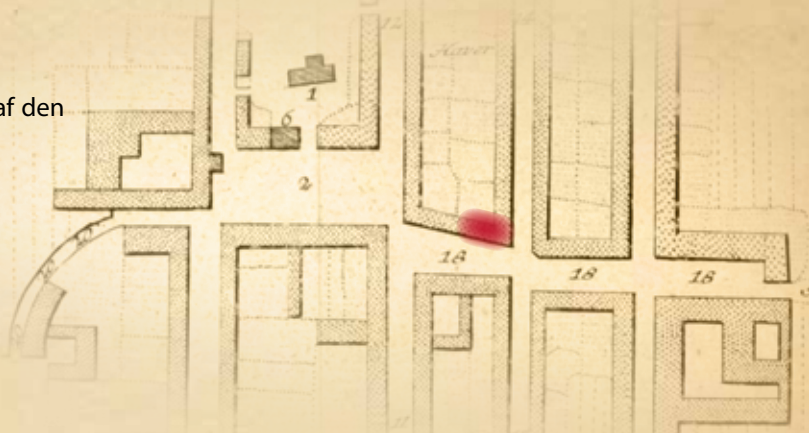

Med dette foto er vi ca. 30 år længere tilbage i tiden, men den store ejendom på hjørnet af Mellemgade ligner sig selv. Vi er ikke så mange år efter Jens Harpøths tid som købmand i gårdens forgænger på pladsen. Se side 103 i denne årbog.

I de beskedne huse nærmere fotografen var der, som skiltene viser, bagerier. Længst væk ved krydset drev familien Klokker forretning i generationer. I 1870 hed bageren Matthias Ingvarsen Klokker, men folketællingen beretter også om en 13-årig søn Matthias Carl Klokker. Ham vender vi tilbage til ved næste foto.

Bemærk de næsten lysende hvide furer. En lang række af de ældste fotos fra Ringkøbing afslører en længst glemt skik med at trække furerne op med kalk.

Foto: Formodentlig Carl Christian Carlsen eller fotograf Paulsen. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM6214F13.

Vi springer 50-60 år frem i tiden. Nu er det Matthias Carl Klokke, der lægger navn til skiltet, og som står i døren, når der bliver taget billeder. Huset er det samme, men det er ikke bageri. Klokke har for en tid opgivet brød og kager og i stedet åbnet tobaksforretning.

Matthias Klokke var forstander på Ringkøbing Museum fra starten i 1908 til sin død i 1941. Ringkøbing-Skjern Museum skyl-der ham en stor del af vores rige samlinger. Fx. en del af bil-lederne i denne artikel.

Postkort. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM2772F7.

Matthias Klokkes butiksskilt er også med på dette foto, men vi har vendt blikket mod vest, mod Torvet. Dermed tager vi hul på en stribe fotos af Peder Tangs gamle købmandsgård, bygningerne på gadens sydside centralt i fotografiet.

Et ligtog er på vej mod Torvet for at fortsætte til kir-ken. Ligvognen blev anskaffet med støtte fra Ringkøbing Sparekasses midler til almennyttige formål i 1860. Den var i brug til efter Anden Verdenskrig.

Ringkøbing-Skjern Museum ved ikke ret meget om dette foto. Vi ved ikke, hvem der er død, eller hvornår bil-leudet er taget? Måske omkring 1910-15 efter tøj og hatte at dømme.

Foto: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5467F3.

Det gamle hus, der var så typisk for Ringkøbings byhuse fra 1800-tallet, var til sidst radioforretning, men ak! I be-gyndelsen af 1980'erne måtte Ringkøbing Museum ud at fotografere før nedrivning. Krydset Algade-Smedegade-Mellemgade har i det hele taget fået en hård medfart de sidste 50 år.

Foto: Jens Aarup Jensen. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5467F4.

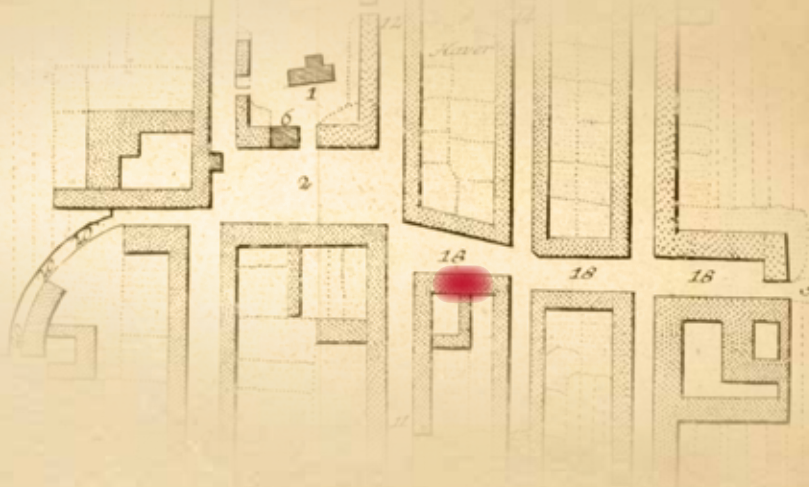

Endnu et foto med svin i Algade, nu lidt længere mod vest end før og med en anden lige så ironisk tekst. Anderledes fornøjeligt end forrige foto – altså bare ikke for svinene, der skal slagtes...

Bemærk de mange børn i gaden. Ingen problemer med faldende befolkningstal i Udkantsdanmark i 1920'erne.

Postkort. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5457F3.

Samme huse, men nu fotograferede fra Torvet mod øst. Bygningen med porten til høje er den østre del af Peder Tangs købmandsgård. Tang var for længst død. Han erhvervede gården i 1765 og døde som 89-årig i 1826, men dels gik gården videre til Peder Tangs nevnebroder og søstersøn, der drev den videre i mange år, og dels havde gamle Peder Tang vundet sig så stort et navn i Ringkøbing, at bygningerne vedblev – og vedbliver – at være "Tangs Købmandsgård".

Foto: Andreas Beiter.

Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5425F41.

Dette foto er kun få år yngre end det forrige (begge omkring år 1900), men der er sket noget med Tangs Købmandsgård. Den har fået søjler og høje vinduer – en pomp der ikke rigtig klæder det gamle beskedne hus.

Foto: Andreas Beiter.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5425F1.

Vi kaster et blik ind i gården, hvor fotografen nåede at få et billede af den sydlige længe med noget af det sidste bindingsværk i Ringkøbing. Fotografiet er taget i 1918. Få år senere var huset revet ned, og det gamle tømmer genbrugt i det lille "Tangs Hus" på Ringkøbing Museum.

Fotograf: Hugo Matthiesen.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM1346F14.

Billedsamlingen giver igen mulighed for før-og-senere-fotos: Dette foto er taget, mens bygningerne husede ØRSKOV JENSEN Manufakturforretning og købmand H.L. Henriksens butik. Bemærk hvordan Henriksen læner sig op ad tidligere tiders storhed og med mindre bogstaver gør opmærksom på, at han er P. Tangs efterfølger.

Foto: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5467F1.

I 1981 var der dømt skilteskov og kæmpevinduer. Man skulle have øjnene med sig for overhovedet at fornemme bygningernes historie.

Alligevel fortæller fotografiet også noget om kontinuitet i købstaden. 200 år efter Peder Tangs storhedstid er der stadig købmandsbutik i bygningen.

Foto: Jørgen Borg. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5436F3.

Vi tager også lige et foto fra 1960'erne med Tangs Købmandsgård som baggrund. Ikke fordi det tilføjer noget særligt til historien om husene men ene og alene fordi, det er et ualmindeligt fint motiv med den unge kvinde med isvaflen i midten omgivet af ældre herrer med tobak og tidstypiske hovedbeklædninger.

Foto: Pressefoto, Ringkøbing Amts Dagblad. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM9018F17.

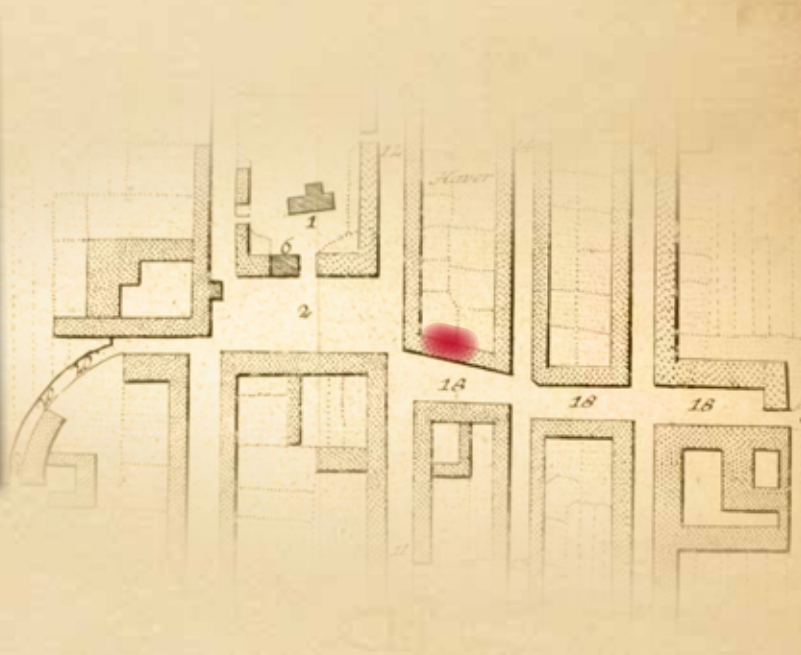

Tilbage til gaden nordside, hvor rækken af ældre lave huse endnu omkring 1900 var intakt fra krydset med Mellemgade, altså Klokkers bageri, til Torvet.

Matthias Christensens manufakturforretning FLENSBORG – UDSALG dominerer motivet, men bemærk også de mange telefontråde på taget af den næste ejendom.

Foto: Andreas Beiter. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5425F43.

30-40 år senere – og på en sommerdag med et herligt leben i gaden – var manufakturforretningen blevet til BREDGADES SMØR- OG KAFFEHUS. Det gamle hus med alle telefontrådene er væk, afløst af den nuværende ejendom, hvor P. Ledgaard Steffensen drev CYKLE OG TRÆHANDEL.

Foto: Anders Grimstrup.
Ringkøbing-Skjern Museum: RIM9128X6N.

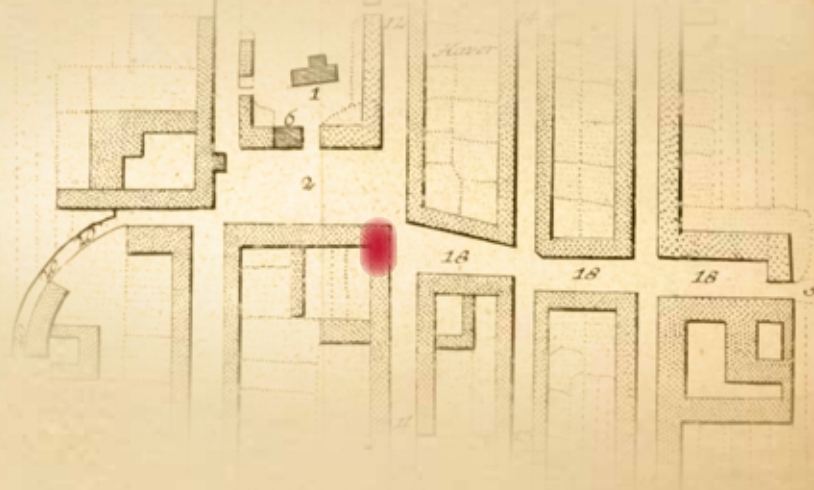
Dermed er vi fremme, hvor Algade munder ud i Torvet, men vi kan ikke forlade de gamle billeder uden at få dette karakteristiske hus på hjørnet af Grønnegade og Torvet med. Det har allerede optrådt som baggrund på flere af fotografierne.

Bygningen er den vestlige del af Berthel Kolbye købmandsgård fra 1796. I 1800-tallets anden halvdel blev gården opsplittet og ombygget, og undervejs fik den blandt andet den karakteristiske store kvist mod Algade.

På fotografierne fra omkring år 1900 huser bygningen K. Knudsens møbel- og Sadelmager-forretning. På de lidt yngre som dette fra sidst i 1930'erne er der RESTAURATION & CAFE ved Martinus Nielsen – men sådan hed han ikke i folkemunde. Et skilt på facaden opfordrede til skridtgang (hestene altså), og såvel Nielsen selv som hans værtshus gik under navnet "Fatter Skridt".

Bemærk skiltet med 16 i en pil. Det blev bygningens skæbne.

Foto: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5460F2.

Torvet og Algade var en del af hovedvej 16, og i 1950'erne var pladsen blevet for trang. Enten V. Langes isenkramforretning eller "Fatter Skridt" måtte rives ned, og, som bunken af murbrokker længst til højre viser, blev det restauranten, der forsvandt.

At problemet først for alvor blev løst med en ringvej langt uden om byen, var uden for 1950'ernes trafikplanlæggeres horisont.

Foto: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5460F4.

Ejendommen med "Fatter Skridt" under nedrivning sommeren 1954.

Foto: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5460F3.

... og her er så det resultat, Ringkøbings borgere og gæster fik at kigge på i de første år efter nedrivningen af den 160 år gamle bygning – meget passende det eneste af samtlige fotos i denne artikel optaget i regnvejr.

Foto: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5460F5.

I dag må vi ærgre os over, at Torvet mistede sin middelalderlige karakter af byens intime dagligstue, da bilerne skulle frem i 1950'erne (det sydvestlige hjørne fik samme medfart som det sydøstlige).

Fotografiet her er taget før Ringkøbing Landbo-banks bygning ved siden af Rådhuset, der blev opført i 1920.

Foto: Ukendt. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5464F9.

Bemærk i øvrigt, hvordan Algade slutter med et eksempel på den store kontinuitet, der karakteriserer en hel del af købstadens handelsliv: På hjørnet af Algade og Torvet er der isenkramforretning. Det har der altid været. Her på et foto fra 1981.

Foto: Jørgen Borg. Ringkøbing-Skjern Museum: RIM5436F7.

Christian Ringskou kan kontaktes på cr@levendehistorie.dk

Noter

1. Gennemgangen er lavet i samarbejde med forhenværende museumsleder Jens Aarup Jensen, der troligt uge efter uge stiller en gratis arbejdsdag til rådighed for Ringkøbing-Skjern Museum. Jens Aarups store kendskab til stoffet er en næsten uvurderlig hjælp ved samlingsopgaver som denne.
2. For mere læsning i genren se Jens Aarup Jensen: *Ringkøbing gadebilleder dengang og nu: gamle og nye fotografier af huse, gader og pladser i Ringkøbings bykerne*. Ringkøbing 1981; Kim Clausen: *Skjern: gadebilleder før og nu*. Skjern 1983.